

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

XXII/3

**БЕОГРАД
1976.**

НАШ ЈЕЗИК

Књига XXII (нова серија)

Св. 3

САДРЖАЈ

Речник и језичка култура (Поводом изласка из штампе последње књиге Рјечника ЈАЗУ) (ЖИВОЈИН СТАНОЈЧИЋ)	95—97
О босанско-херцеговачкој деklinацији <i>Sálko, Sálkē</i> (неколико речи) (РАДОСАВ БОШКОВИЋ)	98—100
Предлог код с генитивом неправих (конкретизованих) глаголских именица (МИЛИЦА РАДОВИЋ-ТЕШИЋ)	101—115
Поводом неких предлога за допуну правила о знацима интерпункције (МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ)	116—122
Још о промени именица типа <i>Раде</i> (МИЛИЈА СТАНИЋ)	123—125

Транскрипција јапанских и кинеских имена

(1) Начелна и конкретна питања транскрипције имена из далекоисточних језика (МИТАР ПЕШИКАН)	126—137
(2) Кинеска географска имена у нашој картографији (РАДМИЛА КОВАЧЕВИЋ)	137—143
(3) Особености кинеских властитих имена (LI JU-GIU)	143—146
(4) Правила и примери транскрипције јапанских географских имена (НИКОЛА РОДИЋ)	146—149

Текућа питања језичке културе

Глаголи <i>уснути</i> и <i>уснути</i> (МИЛИЦА ВУЈАНИЋ)	150—152
Потреба сарадње ономастичара и географа (ЗВЕЗДАНА ПАВЛОВИЋ)	153—155
О српскохрватским и албанским именицама на <i>-ар</i> (Поводом облика <i>Косовар</i>) (ДРАГУТИН МИЋОВИЋ)	155—157

Хроника

VI међународни научни састанак слависта у Вукове дане (ЉИЉАНА ЈУХАС)	158—160
О једном корисном терминолошком приручнику (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК)	160—161
Уз Речник жаргона (ДАРИНКА ГОРТАН-ПРЕМК)	161—162

ПОТРЕБА САРАДЊЕ ОНОМАСТИЧАРА И ГЕОГРАФА

Ономастичка проучавања у нашој земљи имају већ добру основу, која омогућује бржи и успешнији развој ове лингвистичке дисциплине. Проучавањима у овој области баве се у првом реду лингвисти. С обзиром на то да материјал који се третира — нарочито када је реч о топонимији и хидронимији — чине географски називи, намеће се потреба сарадње језичких стручњака са географима, који такође морају утврђивати географска имена, највише за потребе картографије.

Уколико је ономастичар у могућности да материјал за своја испитивања прибележи на самом терену, то је начин који даје најпоузданије и најпрецизније резултате. Често се, међутим, укаже потреба да ономастичар користи географску литературу, а готово увек мора имати при руци географске карте (нарочито секције 1 : 50 000). У овом случају се поставља питање колики је степен тачности и изворности ономастичких података које садржи тај неопходни приручни извор — географска карта. Покушаћу да то покажем на извесном броју примера из хидронимије, као и да укажем на важност тачног писања имена на географским картама.

1) Запажају се, пре свега, фонетске или словне неуједначности и одступања од изворног облика:

— Топоним је *Граово* (Именик места), а према њему хидроним на секцији *Граховска р.*, са сугласником *х*, који не постоји у гласовном систему месног говора; у ствари, хидроним гласи *Граовачка река* (о разлици у суфиксу в. даље).

— Топоним је *Г. и Д. Требешиње* (према Именику места), а хидроним на секцији *Требешинска р.*, тј. са губљењем умекшаности гласа *њ*, која се у говору чува, те хидроним гласи *Требешињска река*.

— Топоним је *Пасјане* (Именик места), а хидроним на секцији *Пасијанска р.*, док је на терену *Пасјанка* или *Пасјанска река*. Записивач је непотребно и неоправдано уметнуо самогласник *и*.

— Топоним је *Калабовце*, хидроним је на секцији записан као *Колабовска р.*, а на терену је облик који се нормално очекује: *Калабовска река*. Макар то била обична записивачка омашка, погрешна замена вокала *а* вокалом *о* сврстава овај хидроним у ред нетачних података.

2) Неосновано суфиксално извођење доводи понекад до погрешног начина бележења хидронима насталих од топонима синтагматског типа:

— Топоним је *Крушева Глава*, а хидроним на секцији *Крушевоглавска р.*, док је на терену *Крушевоглавска река*.

— Према топониму *Букова Глава* на секцији је хидроним *Буковскоглавска р.*, док је на терену *Буковоглавска река*.

Оба примера показују исту тенденцију. Записивач, који очигледно није лингвиста, труди се да успостави „правилан” систем при формирању сложених хидронима — задржавајући придевски облик првог члана, односно уносећи у њега придевске суфиксе. Супротно овоме, народ врши редукцију суфикса *-ев/-ов* у тежњи да се олакша и учини једноставнијим изговор и усклади са законитостима говорног тока.

3) Суфиксалне неуједначености могу изгледати небитне, али онемогућавају објективну лингвистичку обраду ономастичког материјала. Да ли је, рецимо, суфикс *-ски* или *-чки* — у језичким испитивањима има значаја, нпр. за утврђивање веће или мање продуктивности тих суфикса, о чему се суди на основу фреквентности.

— На секцији је *Мијовска р.*, а на терену *Мијовачка река* (према топониму Мијовце).

— На секцији је *Граховска р.*, а на терену *Граовачка река* (топоним *Граово*).

— На секцији је записано *Мазараћска р.*, док на терену хидроним гласи *Мазарачка река* (топоним је *Мазараћ*).

Могло би се оваквих примера навести веома много, али је и ово довољно за закључак да су гласовне и морфолошке неподударности имена са карата и аутентичних имена са терена у првом реду резултат тежње записивача (географа или њихових припремних сарадника) да ускладе теренске називе са правилима књижевног језика — како их они схватају. Наведени примери показују да таквом усклађивању не треба да прибегавају, јер не постижу никакав позитиван ефекат.

Да би географске карте могле послужити као драгоцену приручно средство у лингвистичким испитивањима, подаци који се уносе у њих приликом њихове израде морају да буду тачни, прецизно забележени. Они морају апсолутно одговарати стварним називима објекта, што значи да се не сме допустити уношење индивидуалних измена од стране лица која их бележе.

Топоним или хидроним треба на терену да буде забележен онако како га изговарају становници (староседеоци), чак и кад фонетски одступа од књижевног изговора. Некада ће баш то одступање за лингвисту значити много, јер ће открити реликтне дијалекатске особине које су можда у самом говору већ ишчезле, а омогућиће и тачније закључке о етничким одно-

сима, миграцијама и др. И у случајевима где ће, због створене традиције, бити потребно одступити од изворног месног облика имена, те измене географи никако не треба сами да уносе, без сарадње лингвиста. И сами лингвисти таква одступања треба да прихватају крајње уздржано, и не смеју их примењивати у односима какви су до: *дол*, *глава: главица*, *мијовски: мијовачки* итд.

Исправно записивање и уношење у карте географских имена намеће доста сложених проблема, које географи без помоћи лингвиста не могу добро решити. Све то говори о неопходности тесне сарадње географских и језичких стручњака при изради географских карата, од чега би имале користи различите научне дисциплине — лингвистичке, географске, етнографске и др., а карте би тиме боље задовољиле и своју основну намену, олакшавајући оријентацију на терену.

Звездана Павловић

О СРПСКОХРВАТСКИМ И АЛБАНСКИМ ИМЕНИЦАМА НА *-AR*

(Поводом облика *Косовар*)

Сасвим исправно је Н. Родић (Наш језик XXI/4—5, стр. 268) указао да је облик *Косовар* доспео у српскохрватски језик из албанског језика. Овом је, свакако, допринела и чињеница да се у оба ова језика сусреће велики број именица изведених истим суфиксом *-ar*, који води порекло од романског *-arius*. За српскохрватски је непотребно наводити примере, а у албанском имамо нпр. од именице *det/deti*¹ „море” — *detar* „морнар”, од *katund* „село” — *katundar* „сељак”, од *këpusë* „ципела” — *këpusar* „ципелар, обућар”, од *qytat* „град” — *qytatar* „грађанин”, од *gazetë* „новине” — *gazetar* „новинар” итд.

Посебно се у албанском сусрећу именице које означавају становнике насељених места, крајева, градова, а које се граде суфиксом *-ar*. Тако од *Koççë* „Корча” имамо *koççar*,² од *Podgradec* — *podgradecar*, па и од *Gjakovë* „Баковица” — *gjakovar*, али и *gjakovas*.

Овај последњи пример показује да се етници граде и другим суфиксима, као што су:

¹ У албанском језику именице имају одређени и неодређени вид, што се обележава постпозиционим чланом.

² У савременом албанском правопису имена становника пишу се малим словима.